

דף הרה"בית

י"ד ע"י הרה"ג ר' יהושע נחמן שליט"א מרבני בית ההודאה לענייני דיבת

גליון ע"ו

פרשת נשא - שבועות

נושא השבוע
מכירת סטים ש"ס כשמשלם מראש
[סימן קע"ה סעיף א']

דבר העורך

בפרשת השבוע פרשת נשא יש פסוקי מצוות ברכת כהנים דבר אל אהרן ואל בניו לאמר פה תברכו את בני ישראל אמור להם: וברש"י כמו זכור שמור. פירש כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א [שנת תנש"א] ענין כמו זכור ושמור, על פי מה שאמרו במדרש פרשת נשא בראשית על הפסוק (משלי י, כב) בְּרַכַּת ה' היא תְּעֲשִׂיר וְלֹא יוֹסֵף עֲצָב עִמָּה: בְּרַכַּת ה' היא תְּעֲשִׂיר, זו הַשְּׁבֵת, פירוש שכל ברכה שיש בעולם אם זה ברכה בגשמיות בכמות יכול להיות שיהיה עֲצָב עִמָּה חלילה, אבל ברכת ה' של שבת זה ברכה באיכות, שמזה אין חלילה שום עצב. ולזה אמרו גם בברכת כהנים כמו זכור ושמור של שבת, שהכהנים מברכים את בני ישראל בברכה באיכות, ולכן פירש"י יְבָרְכֶךָ ה': בְּמִמּוֹן, וְיִשְׁמְרְךָ: מִן הַלְסָטִים שלא יהיה בזה שום עצב על ידי זה.

על ידי קיום המצוות בפרט במצוות שבממון, זוכים אנו שתשרה בְּרַכַּת ה', וכשיש בְּרַכַּת ה' זוכים לברכה ולא יוסף עֲצָב עִמָּה.

הפנה שר הדינים

הלואה של גוגואים, ומתחייב לשלם יתור אם לא ישלם מיד ילד אחד מ'משה' יש לו הרבה גוגואים וחבר אחד מבקש ממנו ללוות גוגואים, אבל הוא מפחד להלוות לו שאולי לא יהיה לו מספיק גוגואים להחזיר לו, ולכן החליט שלא להלוות לו. החבר רוצה מאוד להלוואה ולכן הבטיח לו שייחזיר לו בזמן שקבעו, ומתחייב שאם לא יחזיר לו יוסיף לו עוד 10 גוגואים [ואין פונתו לרבית רק שיהיה בטוח שייחזיר לו], האם יש להתיר בזה שאינו נותן לו בגלל רבית.

תשובה
זו אסור רבית. שאף שהוא נותן לו רק כדי להבטיח לו, אבל המלוה אסור לו להרויח מהלוה פלוס בגלל ההלוואה, ומכיון שהוא מרויח יש בזה אסור, ובהלוואה לא התירו חכמים אף באופן של קנס שאם לא ישלם עד הזמן יוסיף לתן לו יתור]

פסקי הלכות

שלם למתווך גם על העבודה

א. בדרך כלל התפקיד של המתווך זה רק לשדך בין שני אנשים, שזה רוצה לקנות וזה רוצה למכור, או שזה צריך בעל מלאכה, וזה מחפש לעשות איזה מלאכה, ומשלמים לו בשביל זה כסף.

ב. מתווך שהוא משלם לבעל מלאכה אלא שיש לפעמים אנשים שמבקשים מהם, או שהם מציעים שהם גם יעבירו את הכסף לבעל מלאכה, שבעל הבית ישלם להם, והם יעבירו את הכסף לבעל מלאכה.

לדוגמא מתווך שמכר דירה, ויודע שהקונה עושה שיפוצים, ומציע לקונה שהוא יכול להעביר את הכסף דרכו, והוא ישלם למשפץ, או למזגנים וכדומה.

הדין בזה: אם הוא רק מתווך, ואין לו שום אחריות על הסחורה אלא הוא מוכן לקבל את הכסף מבעל הבית, ולשלם לבעל המלאכה, באופן זה דינו רק כשליח לשלם לבעל מלאכה, ולא שהוא מוכר סחורה, ואין בזה שאלה של איסור ריבית על מה שמתחייב לספק סחורה.

אם מטריח את עצמו רק בשביל ההלוואה יש איסור

[אלא ששייך שיהיה בזה איסור מטעם אחר, שאם זה טירחא בשבילו לקחת את הכסף ולשלם לבעל המלאכה, כגון שיצטרך לנסוע במיוחד בשביל זה למקום רחוק] והסיבה שהוא מוכן לעשות טובה זו לשלם לבעל מלאכה, זה כדי שיוכל בינתיים להשתמש עם הכסף, כגון שבעל הבית משלם לו את הכסף מיד והוא ישלם לבעל מלאכה רק בעוד תקופה, (ויש לו רשות להשתמש בינתיים עם הכסף שבאופן זה יש איסור) שאסור לאדם להתחייב לשלם לפלוני (באופן שזה טירחא בשבילו) במטרה כדי לקבל הלוואה, והוא הדין בצירוף זה, אם זה טירחא למתווך לקחת את הכסף ולשלם לחברה אסור שיטריח את עצמו.

אם המתווך לוקח אחריות

ואם המתווך לוקח אחריות שהוא הציע לבעלי הדירות שהוא ידאג לסורגים או למזגנים והוא לוקח על זה אחריות, באופן זה דינו כפסיקה (פי' כמו שלוקח כסף ומתחייב לספק סחורה), שצריך שיהיה בדרך היתר, או שיש לו סורגים ומזגנים, או שיש שער קבוע, למה שמתחייב, ויש עוד להאריך בזה..

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יצחק ב"ר דוב בערל קרניאול
ז"ל
נלב"ע ד' סיון תשס"ט
ת.ו.א.ה.

הגליון השבוע
נודב על ידי החפץ בעילום שם
לכבוד חג השבועות
ולמען הפצת מצוה חשובה זו של איסור
ריבית

ברכת מזל טוב
להרה"ח ר' יעקב פריד שליט"א
לרגל שמחת אירוסיו בנו
הבה"ח שמואל יצחק נ"י
בשעה טובה ומוצלחת

מעשה בריבית

המחותן משלם מראש על סט ש"ס "עוז והדר" והחתן מקבל את הש"ס רק בזמן החתונה

שאלה שנשאלה על ידי כמה:

לקראת י"ט שבועות קנו הרבה מחותנים סטים ש"ס לחתנים שלהם, והנה יש כמה אברכים שהם סוכנים של ה"מכון הוצאה לאור" ומפרסמים שאפשר להזמין דרכם סט ש"ס, או סט "טור ושו"ע", וכדומה, והנה הרבה חתנים אינם רוצים עדיין לקבל את הסט של הש"ס עד זמן החתונה, [שיכנסו לדירה שלהם ויהיה להם מקום לאחסן את הסט ש"ס].

והדרך הוא שמי שמזמין עכשיו סט משלם עכשיו על הש"ס, והסוכן נותן לו שובר שיש לו זכות לקבל סט ש"ס, ויקבל את הש"ס אפילו בעוד שנה.

אם כן יש לברר אם יש בזה איסור משום ריבית, שמקדים המחותרן לשלם לסוכן, והחתן יקבל את הסט ש"ס בעוד תקופה במחיר ששילמו עכשיו, ואף אם יעלה המחיר של הש"ס, יקבל את הסט ש"ס במחיר הזול.

תשובה

א. האם יש כאן איסור פסיקה

הנה בכל אופן שאדם משלם כסף ואינו מקבל את התמורה מיד, נקרא בלשון הגמרא "פסיקה" ומדרבנן הרי זה נחשב כהלואה, ולכן מה שהמוכר מבטיח ללוקח שיספק לו את הסחורה במחיר ששילם, ואף אם יעלה המחיר עדיין יקבל את מה שקנה במחיר הזול, יש בזה איסור ריבית, כשאין אחד ההיתרים שיתבאר.

והתירו חז"ל כשיש אחד משלש אופנים אלו

1. יש למוכר את החפץ שהוא מוכר.
2. יש שער קבוע בשוק שכולם יכולים לקנות במחיר הזה.
3. [עוד כתבו הפוסקים להתיר לפסוק בדבר שאין שומתו ידוע, כגון פרה או טלית].

ב. האם יש היתר מצד מה שמתחייב

שמיד שיבקש החתן לקבל את הסט מיד ידאג להביא לו

מצינו באחד מהפוסקים שרצה להתיר בזה, [יעויין בפני יהושע סג:], אולם יעויין בחוות דעת [סי' קע"ג סק"ו] שכתב שבאמת אין זה מתיר, והטעם שהרי עכשיו בשעת מחק אין לו, אין מועיל מה שהמוכר מתחייב שמיד שהלוקח יבקש ידאג להביא לו, שעכשיו נראה כהלואה ויכול להיות שכבר יעלה המחיר עד שיבקש ממנו.

ג. אם יש לו בודאי מותר

אם יש לסוכן ש"ס אחד, בודאי מותר, ויש להאריך בזה האם מה שיש במכון עוז והדר נחשב כיש לו, ותלוי אם הוא מוכר בעצמו, או שמתחייב להזמין אצל עוז והדר אבל הוא אינו מתחייב בעצמו.

ד. האם יש כאן היתר יצא השער

נראה שכיון שיש בזמנינו הרבה אנשים שמוכרים סטים ש"ס בצורה זו, ואדרבה כמעט לא מצוי שאנשים קונים סט ש"ס שלם בלי להזמין מראש, ושכיח הרבה מאוד להזמין ומיד מקבלים את הסחורה, אם כן אם הסוכן מוכר לו במחיר רגיל שכל הסוכנים מוכרים בערך במחיר הזה, שפיר נחשב שיצא השער, ומותר. ואין זה נחשב שמוכר בזול. [ואף שלאדם פרטי אין מצוי לקנות ממכון הוצאה לאור, מכל מקום לסוחרים מצוי לקנות, ומצוי בשוק הרבה סוחרים שמוכרים במחיר הזה, לכן אם מוכר במחיר שכולם מוכרים יש להתיר.

ה. באופן שהפסיקה היה בהיתר אף אם יתייקר מותר

ומכיון שיש עכשיו שער שמצוי לקנות, ואינו מוכר יותר זול מהשער, לכן אין איסור אף אם לבסוף כשהחתן יבקש את הש"ס יעלה המחיר, אף על פי כן שוב אין בזה איסור.

ו. באומר שאינו רוצה עכשיו לקבל הש"ס - יש מחמירים

אולם יש פוסקים שסוברים שגם באופן שיש היתר שיצא השער, זה מתיר רק אם שייך מצד הלוקח שיקנה עכשיו, שאם המוכר ירצה לספק לו את הסחורה מיד יהיה מוכן לקבל את הסחורה, אבל אם הלוקח אומר במפורש שאין לו היכן לאחסן את הסחורה ולכן אינו רוצה לקבל עכשיו את הש"ס, יש מחמירים שלא לסמוך בזה על ההיתר שיצא השער, [יעויין ריבית הלכה למעשה [פרק ח' סעי' ל"ז] חלקת בנימין עמוד תק"ג, שציין השיטות בזה]

העולה להלכה

1. אם מזמין סט ש"ס והחתן מקבל מיד בעוד יום יומיים, הרי זה מותר.
2. בציוור זה מכיון שמוכר ומקבל את הכסף מראש, ומספק את הש"ס רק אחר כך, יש בזה חשש ריבית [ואין היתר מצד שהסוכן מתחייב שהוא יספק את הש"ס מיד כשיתקשרו שרוצה כבר לקבל את הש"ס]. ולכן אם הסוכן לוקח כסף מהמחותן ונותן שובר זכות לקבל סט ש"ס
3. אם יש לסוכן סט ש"ס אחד מכל דגם שמוכר, יצא מכל חשש איסור וזה העצה הכי מובחרת, [כך יש להתיר אף למכור בזול, ואף אם קובע זמן], [ואפשר לעשות שיזמין ש"ס אחד אצל המכון שיהיה שלו].
4. אם אין לסוכן סט ש"ס – גם כן נראה שכיון שיש עוד שמוכרים במחיר הזה נחשב כיצא השער, ולכן יש להקל להזמין אף אם יקבל את הש"ס רק אחר כך.
5. ואם אומר המחותרן שאינו רוצה לקבל את הש"ס עד החתונה, יש מחמירים שלא יתחייב לספק לו אחר כך במחיר הזה, רק באופן שיש לו.

בית דין צדק זבית הוראה דעניני ריבית שע"י הרה"ג פנחס זינגר שליט"א

חברי הנשיאות שליט"א: הגאון רבי יצחק זילברשטיין • הגאון רבי מנחם שפיר • הגאון רבי נפתלי טיטבום • הגאון רבי שמאי קהת גרוס • הגאון רבי שלמה זעפרני

לשמועת שייעורים
והדרשות ועוד בקו הרבית
072-3705882

ע"מ לערוך היתר עיסקא
לבעלי העסקים
02-5015920 שליוזה 7

לשאלות בהלכות ריבית למענה רבני
02-5015920
בשפות עברית אידיש אנגלית צרפתית